

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 — —

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.

Negyedévre . . . 3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszatérésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, május 18.

Rejtett arcz.

A címet egy bukott szindarabtól veszük, melyet valami Blumenthal követett el, de megbukott vele, mert munkáját nem tudta érdekessé tenni. Pedig a problema igen érdekes, hogy két arcza van mindenkinek, egyik a felületes, a látszatos, másik elrejtett, de csakis ez tükrözi vissza lelkiünket.

Ez igen modern theória és megnyugtató, mert a társadalom arcza, amelyet látunk, elég visszataszító és jól esik azt hinnünk, hogy ez csak látszat, hogy csak a máz csunya, de a belső értékes ma is.

Régen, ha valami jogtalanságot érzett az ember, arczába szökött a vér, öklöbe szorult a kéz. A becsület hajtotta fel a vért és a becsület arcz visszatükrözte az indulatot, ha pedig egész népünket érte a jogtiprás, zúgott mint a vihar és elseperte azt, ki ellen felzudult.

Ma ez nem sikkes.

A művelt arczon nem szabad vissza tükröződni az indulatnak, a művelt népeknek nem szabad mindig zúgni, legyen nyugodt a felszín, csak a mélyen kavargjon az érzés, mely lassan, erőszak nélkül, de ellenállhatatlan erővel cselekedjék.

Igy is jó.

Az első rövidebb, őszintébb, de — megengedjük, durvább eljárás és a hirtelen érzés néha rossz szemüveg; a második

lassabb cselekvésű, de annál biztosabb és tévmentesebb. Elvégre az eredmény egy: a jogtalanság lehetlenné tétele, amihez ha némi szeretet is járul, megkapjuk a régi kedves ismerőst, az ősi magyar becsületet — a régi zsinóros kosztüm helyett frakkban.

Ha ezt a változást okvetlenül megkívánja a haladás, am jó, csak azt kívánjuk, hogy ne minket szabjanak a frakkhoz, hanem azt hozzánk, tegyék ránk az új mázt, de ne a mi régi, tiszta, becsületos jogérzésünket mázolja rá egy hitvány sablonra, vagy elvre.

Nekünk pedig úgy tetszik, mintha ki volnánk forgatva önmagunkból.

Nem a régi jogát őrző és így ezreden át fenn maradását biztosító nemzet vagyunk már, megszelídültünk nagyon s engedékenyek vagyunk a megengedhetőség határán túl is. Nem új jogokat igyekszünk megszerezni, hanem a régit adogatjuk el, még pedig nagyon rosszul, mert rá is fizetünk a vásárra busásan.

Szemünk előtt történik ez a bolond adás-vevés.

Kiegyezésünk garanciái nem okoztak skrupulust múlt év végén. A kormány elhanyagolta kötelességét, a baj körünkre égett s mi feláldoztuk, persze nem a kormányt, de az alkotmányos garanciákat és kaptunk helyette — provizóriumot. A nemzet nem zúgott, hisz mi művelt nép vagyunk, nem szabad könnyen kijönni a sodrunkból.

Valami kvóta felemelésről is volt szó, sok millióval kell majd többet fizetni egy

más állam számára. Ez nagy jogtalanság és a nemzet kezdet vacsorákat rendezni a kvóta ügygel kapcsolatosan. Ma már tény a kvóta felemelés legalább 20%-al, de a kvóta vacsorák elfogytak s mi csendesen tudomásul vesszük a dolgot. Nem zugunk — művelt nemzet vagyunk.

A közös hadügyminiszter elköltött a közös aktívából, melyet a közös pénzügyminiszter kezelt, 30 milliót. A delegáció össze ült és elképedve hallotta ezt a szenzációs — mondjuk »tul-költekezést«. Ha bankhivatalnok csinál ilyesmit, másképpen nevezik. A két közös ur erre összehívott 16 urat a delegációkból és hét pecsét alatt elmondta nekik, hogy miért költötték el ezt a pénzt, de azt még úgy sem árulták el, hogy mire. A 16 választott erre megadta az abszolucziót.

Valószínűleg megijesztették a 16 delegátus urat s ezek ennek az érzelemnek hatása alatt lettek olyan engedékenyek.

De hátha a nemzet nem ijedt voln úgy meg? Ez pedig fontos kérdés, mert az ijedtség 30 milliónyi árát a nemzet fizeti ám meg, ez pedig oly nagy összeg, hogy egész Ausztria és Magyarország lakosai között szét osztva több jutna fejenként 1 forintnál, vagyis ha megszavazzák, fejenként 1 forintunk bánja.

Ki nyult így belé a zsebünkbe — a közös hadügyminiszter.

Miért? Semmi közünk hozzá, ezt csak a 16 delegátusnak való tudni.

Mire költötte? Ezt még a 16 delegátusnak sem kötik az orrára.

És mi a büntetése annak, aki így pacz-

A „TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

Az atyafiak.

Irtá: Kincs István.

II.

A dominium felét az agarak és paripák, a másik felét a kártyák ették meg, úgy hogy az öreg Szunyitay uraságnak alig maradt egyebe a család ősi dicsőségénél. Abból pedig meglehetősen sovány harapás esik, kivált ha azokat a falatokat még gyerekek is meg kell osztani.

No de Szunyitaynak szerencsére úgy is csak egy magzatot adott az Uristen s mégis azzal sem tudta, mi tevő legyen. A pipálásból valószínűleg nem fog megélhetni, mert mire jobban nekiesperedik, arra a család erdeiből bajosan marad már annyi, honnan olyan botot vágathatna, melyet megfurasson pipaszárnak. Azért azt gondolta, legjobb lesz a fiut tudományokra fogni. Ha válik valami belőle, utóvégre még megtámaszthatná az ősi kastély roskadozó falait.

Igy került Szunyitay Bence iskolába.

S a kölyök jól tanult. Akárcsak futógyerek korában is már tudta volna, hogy ez lesz az előbb-utóbb a kenyere. Első volt mindenütt és mindenkor, még az egyetemen is bevállott az esze. S épen mire édesapja már mindenét elpipálta, arra Benedek urfi kész ember volt, ügyvédi diplomával a markában.

Oly szépnék, oly mosolygónak látta a jövőt,

hogy minden szerénysége daczára is ily szavakkal vált el egyik jóbarát iskolatársától, Rigó Danitól:

— Isten veled, Dani! mire megint találkozzunk, arra remélem, vittem már valamire. Mert ládd-e, a mi családunknak széles összeköttetései vannak s azok révén kezdő ember könnyebben boldogul. Ha rokonaimra nem számíthatnék, biz' Isten kénytelen volnék veled együtt a bírói pályát választani.

A jó barátok elváltak s bizony sok esztendő lefutott az idő garatján, míg újból viszontlátták egymást. Fürdön kerültek össze s akkor is Rigó Bandi ismerte meg Benczét; hanem mikor bemutatott neki, akkor meg mégis kezdett tamáskodni, ha vajjon nem-e tévedt, hiszen az ő Szunyitay Bence barátja fiskális, ezt a Benczét meg mint járásbíró emlegették neki. Nehéz volna a kettőt mégis összeegyeztetni.

Hanem összeegyeztették. Szunyitay szívesen szorította meg iskolatársa jobbát s mosolygva mondta:

— Csak megismertél?

— Meg hát — volt a válasz — de szólj egyszer komolyan, prókátor vagy-e, avagy jól hallottam az imént . . .

— Jól, jól — hagyta rá Szunyitay keserű megadással — a prókátorból bíró lett.

— Pedig azt kár volt tenned, kinek olyan kitűnő családi összeköttetései vannak.

— Hadd el barátom. Engem épen azok az összeköttetéseim vertek meg.

— Hogy érted azt? — tudakolta Rigó Dani szinte elcsudálkozva.

— Mindjárt megérted, csak pár lapot hadd mondjak el ügyvédkedésem keserves történetéből.

— Hallom no.

Szunyitai szivarra gyújtott s azután így kezdte:

— Megnyitottam az irodámat, szépen berendeztem, persze puffra, az újságokban erősen hirdettem, hogy a bejárat melyik utcza felől van s azután csöndesen lesni kezdtem jönnek-e a kliensek.

És barátom, jöttek. Majdnem egymásnak adták a kilincset.

— Jó napot, öcsémuram — kiáltotta az első nyakamba borulva — no csak hogy valahára maga is kész ember. Magában volt úgy is csak minden reménységem.

Itt azután töviről hegyire elmagyarázta, minemü pöre vagyon ő neki. A végén azután hozzátette:

— Nyerje meg öcsémuram a komisz fráterjeit, az Uristen is megáldja, mert Isten a tanum, de hogy tudok egy garassal a jutalmazására lenni. A bélyeg árát is inkább teremtesse ki öcsémuram, az atyafiság kedvéért megteheti.

Mosolyognom kellett a furcsa kliensnek, de hát vigye fránya, nem akartam boldogtalan megkeseríteni; ha már egyszer akkora bizodalma van hozzám, hát azért se csatlakozzék bennem. Elvállaltam a kétségbeesett ügyét.

No hanem darázs-fészekbe nyultam.

Persze osztályról levén szó, mikor az atyafiak egyességét megtámadtam, beront hozzám az alperes.

— Szép dolog, öcsémuram, nagyon szép, mondhatom — kezdi meglehetősen keserűen.

kázik velünk és a legsarkalatosabb alkotmányos jogainkkal, hogy a költségvetést csakis a nemzet beleegyezésével szabad megcsinálni? Kérdjük, mi a büntetése neki, vagy akik tudtak róla, a magyar kormányoknak.

Ez akármilyen abszurdumnak látszik is, kérjük olvasóinkat, hogy elhiggyék, mert szóról szóra így történt:

Büntetésről szó sem volt, de bizalmat szavazott a delegáció a közös hadügyér urnak.

Be kár elfecsérelni az időt a költségvetési vitákkal! Ha a nemzet felhatalmazása, illetve a költségvetés kerete által felállított korlátja csak ennyi hatása — igazán kár olyan nagy feneket keríteni a dolognak.

Nos! ez a legutóbbi napok eseménye. A nemzet tudja és mit tesz a nemzet. Hallgat és nem zug.

De mire reagál hát.

Ennyi jogtalanság egymás után még nem jött reánk, mégis régen tudtunk büntetni, ma hallgatunk. Elő hát azzal a rejtett arccsal, mely a ránk kent idegen máz alatt huzódik meg, melyről leolvashatnák azok, kik megsértették a jogot — ítéletüket. Lássuk hát új divatu virtusnak az erejét, mely lassan, szenvedélytelenül, de ellentállhatatlanul cselekszik.

Ah! a rejtett arc nem csak mint szindarab, de mint theoria is megbukott.

Egyszerűen nincs már arcunk, mint amilyet mutatunk. A régi képünket benne felejtettük a kalpagban, a magyar kosztümben s az idegen kosztümmel idegenek arcját vettük magunkra.

Cpeft über alles! Ez a mi elvünk. A vallás a papok dolga, a haza a kormányé. Mit fájjon nekünk a haza feje. Épülnek a viczinálisok, új állások vannak szervezve az anyakönyvek és a igazgatási biróságoknál, még újabbak és zsirosok lesznek az országos hitelszövetkezeteknél, ez kell a magyarnak és ugy

látszik ez kielégíti és megnyugtatja, hisz a nép sem a házért löveti le magát, csak egy konczot szeretne a hazából.

Akik ezt az új gondolkodás módot belénk oltották, akik a darabos becsületes arcunk helyébe, melybe oly sokszor és hirtelen szökkent fel a tüzes magyar vér, új, a most bemutatott nyugodt, kellemes arcot nyomták a kemény magyar nyakunkra, ezeket a nagy nemzet-csiszolókat kár meg nem becsülni. Nemzeti honorariumot kellene adni nekik olyat, amit el ne felejtessenek, de még az unokáik is megemlegessék.

Ha újabb jogsérelem esnék pedig, ne emoveáljuk magunkat. Legyünk csak műveltek és nyugottak. Hiszen, ha nem jól esnék tovább tünni, úgy sem segíthetnénk rajta, mert akkor a régi módhoz kellene folyamodni és kidobni, nem egy pár embert, de egy egész rendszert. Mi pedig már úgy ki vagyunk művelve, hogy ilyenmit nem tudnánk elkövetni. Higgyük inkább, hogy meg van a régi arcunk, régi erőnk, de elrejtve, hogy ne lássa senki — csak művelődünk, csiszolódunk sokat.

P—y.

ORSZAGGYÜLES

A képviselőház ülése.

Budapest, május 18.

Elnök *Szilágyi* Dezső a jegyzőkönyv hitelesítése után több község kérvényét mutatja be a földadó leszállítása és tőzsdeadó behozatala iránt. Bemutatja továbbá Ország Sándor ó-budai képviselő megbízó levelét. Kiadják az igazoló bizottságnak.

Báró *Dániel* Ernő kereskedelmi miniszter törvényjavaslatot nyújt be az Ó-becse—újvidéki helyiérdekű vasut engedélyezéséről.

Perczel Dezső belügyminiszter két törvényjavaslatot nyújt be. Az egyik a nyilvános betegápolás költségeinek fedezéséről, a másik a pozsonyi állami kórház költségeinek fedezéséről szól.

Az indítványkönyvben be van jegyezve *Kos-*

— Kihez van szerencsém, ha szabad kérdeznem? — volt minden, a mit meglepetésemben mondhattam.

— Ja vagy ugy?! tört ki a másik — hát ennyire vagyunk? Így becsüli maga a rokonságot? Hát nem szégyenli magát rokon atyafi ellen pört vállalni. A saját vért akarja tönkretenni? És nem fél az első menyörgéstől, hogy majd az ég sístergő köve mindjárt agyonvágja?

Még több ilyen jámbor fohászadásai is voltak az atyafinak, úgy hogy a végén egészen meg voltam hatva. Meggyőzött tisztára, hogy rokonságra gazember vagyok, annak kell legálább lennem a világ szemében, ha az atyafiakat sorba meztelenre vetkőztetem.

Mit volt tennem, visszavontam a pört. Hanem erre meg a felpörössel gyűlt meg a bajom. Rám rontott s összekerítve a szószegő hitvány teremtettem; lerakott a sárga földig. Annyit engedett meg magának tulajdon lakásomban, hogy ha nem nézem az atyafiságos lakziban megöszült üstökét, hát nyomban belekapaszkodom mind a tiz körmőmmel. Ugy azonban csak másokkal dobattam ki.

Megfogadtam, atyafiakkal nem vesződöm többet. Elmentem takarékpénztárhoz s annak lettem jogi képviselője. Itt igen egyszerű az ügyvédekzés. Az adós, ki nem fizet, azt kiliciztálom és punktum.

Csak hogy az én jó rokonom itt is üldöztek. Manó tudja, micsoda familia a mi familiánk, egy közös jó vonása valamennyinek meg van: kitűnően ért az adósságcsináláshoz. A takarékpénztárnak majdnem minden heverő pénzét az én rokonom gyümölcsöztették a kártyán. Fize-

tésről persze hallani sem akartak s így mit volt tennem, az igazgatóság megbízásából megint csak a rokonokat pöröltem.

Hanem azt az összeröffenést látni, a mit most a sok atyafi megeselekedett. A tekintetes vármegyének nem volt olyan szeglete melyikben engem össze nem káromkodtak volna. Mindenki engem okozott, hogy én akarom megásni a sirját... Elég példa lehettem előttem az édesapám. Ha birtokával egyetemben az életét is agyon nem találta volna már pipálni, hát szégyene lenne a familiának. S lám én másokat is arra a sorsra akarok juttatni a helyett, hogy a takaréknál inkább újabb váltókra és adólevelekre pénzt szereznek nekik. Mert hát nehéz az élet manapság. Nem lehet adósság csinálás híján egzisztálni, mióta a zsidó viszi el a termést.

Ilyenfajta hangok hallatszottak még melőtt egy komoly lépést tettem volna. Az intő czédula maga hozta őket már akkor dühbe; mikor meg foglalni mentem, az egyik rokonom csupa atyafiságos jó indulatból vasvillát fogott rám.

No, hanem — fejezte be Szunyitay Bence előadását — megelégettem már az ügyvédséget. Épen azok fordultak ellenem, kiktől legtöbbet vártam: bizony hogy a rokonom csufolták föl. Nem tudtam különben menekülni a hinárból, ott hagytam az ügyvédi pályát, hová mérhetlen ambicióm vitte, fölcaptam egyszerűen bírónak.

— De hát kiállítja vissza akkor a Szunyitay család ősi fényét? — kérde Rigó Dani kíváncsian.

— Az Uristen, barátom, majd csak a jó-ságos Uristen — volt a válasz.

sull Ferencz indítványa a 30 milliós póthitel ügyében.

Az interpellációs könyvben *Apponyi* Albert grófnak interpellációja az összkormányhoz a választási reformok ügyében van bejegyezve.

Elnök: *Apponyi* Albert interpellációját az ülés végén fogja meghallgatni a Ház, *Kossuth* Ferencz indítványának tárgyalását a pénteki ülés napirendjére tűzi ki. (Helyeslés).

A napirenden levő szövetkezeti javaslat 8. szakaszánál elsőnek szól *Komjáthy* Béla.

Apró javaslatok.

Pártolja *Polónyi* indítványát, mely szerint a szövetkezet tagja ne csak teljes koru, hanem nagykorusított, vagy önálló keresettel bíró kis-koru is lehessen.

Makkfalvay Géza: Módosítása az, hogy azon kiskorúak, kik már valamely szövetkezetben vannak, ha ezen szövetkezet belép a jelen javaslat által kontemplált szövetkezetekbe, a kiskorúak továbbra is tagjai maradhassanak a szövetkezetnek.

Kossuth Ferencz szintén módosítást nyújt be és pedig hogy e szavak után: »a szövetkezet területén lakik« tétessék »és községi illetőséggel birnak«. Továbbá ezen szavak »teljes koru« helyett »vagyonra felett szabadon rendelkező« szavak tétessenek.

Elnök a vitát bezárja.

Szokott finálé.

Erdélyi Sándor igazságügyminiszter a módosítások egyikét sem fogadja el, hanem kéri, hogy a Ház a szakaszt változatlanul fogadja el.

Újabb javaslatok.

Polónyi Gézának szavainak helyreigazítása végett tett felszólalása után a Ház többsége a szakaszt változatlanul elfogadta.

A 9. szakaszánál *Makkfalvay* Géza azt indítványozza, hogy a szövetkezetek tagságára jelentkező akkortól fogva tekintessék tagnak, a mikor tagnak felveszik, ne mikor arról értesítik.

Komjáthy Béla azt indítványozza, hogy az, ki nyereségvágyból eredő bűn miatt el volt zárva, ne lehessen a szövetkezet tagja.

Polónyi pártolja *Komjáthy* és *Makkfalvay* módosításait.

Erdélyi miniszter kéri a módosítások mellőzését.

Kossuth Ferencz indítványozza, hogy tagot kizárni csak az alapszabályokban előre meghatározandó okokból lehet.

Neumann Ármín nem fogadja el *Kossuth* Ferencz módosítását.

Elnök bezárja a vitát és felteszi a kérdést, hogy elfogadja-e a ház a szakaszt a bizottság szövegezésében, ellentétben *Makkfalvay* szövegezésével.

Nem mindig jó kényelmeskedni.

Ekkor érdekes epizód történt. A miniszter ülve marad, vele együtt a jobboldal is, az ellenzék természetesen, szintén, így *Makkfalvay* szövegezését fogadja el a Ház egyhangulag.

A 10. szakaszt vita nélkül fogadták el.

A 11-nél *Polónyi* kérdezi, vajjon az üzletrészek átruházhatók-e?

Neumann előadó erre azt feleli, hogy a kereskedelmi törvény intézkedik erre nézve.

Ezen szakaszt valamint a 12. szakaszt is változatlanul fogadják el.

A 13. szakaszánál *Polónyi* azt kívánja, hogy az üzleti év eleje preciziroztassék az üzleti év első negyedére. *Neumann* Ármín előadó ezt sürgősnek tartja, mire a többség a szakaszt változatlanul elfogadja.

Polónyi indítványára a 14. és 15. szakaszt együtt tárgyalják.

Melczl Oszkár azt indítványozza, a név-értéknek szó után legalább szó tétessék.

Apponyi indítványa.

Apponyi Albert gróf nem kívánja a felelősségnek sem minimális sem maximális határát megállapítani. Maga részéről a korlátlan felelősség mellett van.

Indítványozza, hogy az alapszabályokban a tagok korlátlan felelőssége is meg legyen állapítható, de abban az esetben, — ha a szö-

vetkezet a központi szövetkezet tagja, ehhez a központi szövetkezet igazgatóságának beleegyezése szükséges.

Ferlicska Kálmán szünetet kér. (Ellenmondások.)

Uj szempontra hívja fel a figyelmet.

Szerinte az üzleti névérték tízszeres összegéig terjedhető felelőség majdnem egy a korlátlan felelőséggel, holott a szövetkezetek kongresszusa ezt határozottan károsnak mondta.

Öt perc szünet.

Apponyi megtette interpellációját a választási reformok ügyében.

A ház pénteken folytatja a szövetkezeti javaslat részletes tárgyalását.

A kisedővők ügye.

— Az iskolaszék előtt. —

Hatalmasan kinötte magát Nagyváradon a kisedővők kérdése.

Jó idő óta halljuk, hogy a miniszter sürgeti a kisedővők ügyének rendezését. Az összes városi irányadó tényezők végre megállapodtak egy olyan módozatban, a mely által elég lenne téve a kívánalmaknak s a város anyagi helyzetével is számolva.

Es most a miniszter, elhisszük, hogy a legjobb akarattal elejét vágja a gyors rendezésnek.

Ez által a helyzet nagyon zavaros lett, annyira, hogy az iskolaszék is alig talált megfelelő módozatot a további lépésre.

Tény, hogy a miniszter intézkedése nélkül igen-igen rövid idő alatt Nagyvárad kisedővők-ügye a lehető legjobban rendezve lett volna, hogy az ő óhaja szerint mikor lesz ez a kérdés megoldva, erre felelni senki nem képes.

A városnak semmi körülmények között nem szabad feledni, hogy néhány óvónővel szemben erkölcsi kötelessége védelemmel, segítő kézzel lenni, akik nagy áldozatokba és kötelezettségekbe mentek bele, hogy fölmentsek — természetesen segély mellett — a várost a költséges építkezések alól.

A miniszter ajánlatának előnyös volta, mint *Hlatky* Endre is vélekedik, legalább is nagyon problematikus.

Az iskolaszék tegnap délután gyűlést tartott, a melyen tárgyalta a kérdést.

A gyűlés ezen részéről a következőket írjuk:

Dr. *Sipos* Orbán elnök részletesen ismertette az óvoda rendezés ügyét, a mint újabban a tanfelügyelő értesítése szerint alakult. Pár nappal ezelőtt részletesen írtunk már a miniszternek a tanfelügyelőhöz intézett leiratáról.

Tudvalevőleg Nagyvárad városa elhatározta — a kultuszminiszter folytonos sürgetésére, — hogy a városi óvodán kívül, 9 magán kisedővő-óvodát, ha azok a követelményeknek teljesen megfelelnek, évenként egyenként 750—750 frt segélyben részesíti.

A miniszter ezt nem tartja helyes megoldásnak. Azt óhajtja, hogy a város vegyen fel amortizációs kölcsönt s ebből építtesse ki az óvodákat. A tervezett segélyből törleszték az építést. Az óvónőket a miniszter nevezi ki s az évi dotációt az állam adja. A város köteles lenne az épületeket fenntartani. Ha az amortizáció és a fenntartás kevesebbe kerülne, mint a segélyre megszavazott összeg, a többletet a város átadja az államnak.

A tanács tárgyalta a miniszter óháját s abban állapodtak meg, hogy egy kis haladékokat kérnek a minisztertől, mert azonnal nem lehet ilyen nagyfontosságú ügyben intézkedni. A polgármester elnöke alatt dr. *Sipos* Árpád, *Komlósy* József, *Ragány* János, *Busch* Dávid, *Böszörményi* Géza tagokból egy vegyes bizottságot küldtek ki e kérdésben.

Előterjesztését az elnök azzal rekesztette be, hogy pénzügyi szempontból előnyös a miniszter óhaja, de tekintettel kell lenni arra, hogy több óvónőnek már szerzett joga van s ezek hagyassanak meg.

Végül indítványozza, hogy az óvónők bérleti szerződésének érdemleges elintézésébe ne bocsátkozzék az iskolaszék s azokat hagyja függőben. Mivel azonban a város óvodák nélkül nem lehet; ez okból mondja ki az iskolaszék, hogy amelyik magán óvónő a körzetben bármely helyiségben fentartja óvodáját, a megszavazott összeget fizesse ki a város.

Dr. *Bulyovszky* József az indítványt nem tartja elfogadhatónak, mert a megszavazott összeget is felülmúló költségvetés még nincs jóváhagyva. Ez okból nem helyesli, hogy az illető óvónőket tovább is biztassák. Irjon át az iskolaszék a tanácshoz, hogy az ügy mielőbbi rendezésére sűrűn intézkedjék.

Gábel Jakab pártolja az elnök indítványát. Amíg az állammal rendbe hozzák a kérdést, adják ki az illetőknek a megszavazott segélyt. A kormány jóváhagyását a költségvetésre sűrűssek meg.

Némethy Károly szintén függőben hagyná a kérdést, s ideiglenesen oly módon segítsenek a dolgon, hogy az óvónők által a helyiségek bérletére jóhiszeműleg tett kötelezettségek respektálják. Az igazolt kiadásokat fizesse meg a város. Az állammal való kötelezettséget szabadon kell hagyni.

Dr. *Sipos* Árpád előbbi indítványát oda módosítja, hogy Vajna Gizellának, kinek a részére teljesen megfelelő új helyiséget építettek, továbbá Eizele Etelkának és Popper Kamillának adják meg a 750 frt segélyt, akik eddig is részesültek segélyben, akik pedig kisebb helyiségben megfelelő óvodát tartanak fenn 650 frtot adjanak.

Hlatky Endre úgy tudja, hogy a miniszter sürgette az óvodák felállítását, s ha a miniszter mostani óhaja némi előnyt adna is, a város semmi esetre sem kívánhatja, hogy az óvónők károsodjanak. Különben a miniszter ajánlatában nem lát a városra semmi előnyt, mert a minta óvodák építése 200,000 frtba kerülhet s még a városnak az épületeket is fenn kell tartani. Így évenként csak az amortizáció 10 ezer frtba kerülhet. Ha az óvónőkkel könnyen nem lehet az ügyet rendezni, azokat nem lehet egész életükre behajtani a bajba. Irjanak fel a miniszterhez, az ügy kellő feltárása mellett s kérjék a segélyezés jóváhagyását. Meg kell vizsgálni, hogy miként állanak az egyes óvónők szerződésai a helyiségek bérletére nézve.

Szokoly Tamás pártolja az elnök indítványát. Az ügyben legfeljebb hívjanak össze rendkívüli iskolaszéki ülést.

Az iskolaszék elhatározta, hogy az elnök indítványát fogadja el, olyanképpen, hogy azok az óvónők, akik eddig kaptak segélyt, ezután is megkapják, a többiek pedig a jelenlegi állapotukhoz képest részesülnek segélyben. A segélyezés azonban csak addig tart, a míg az állammal rendezik a kérdést.

Liptai István sajtópöre.

— Saját tudósítónktól. —

Tegnapra volt kitűzve *Liptai* István aradi czipész segédnek a sajtópöre tárgyalása, azonban a vádlott nem jelent meg s így távollétében tartották meg a végelágyalást.

Az esküdtszék a vádlottat *egyhangulag* bűnösnek mondta ki s ezért a törvényszék el is ítélte.

A tárgyalásról a következőket közli tudósítónk:

A tárgyalás elején az elnök constatálta, hogy a vádlott nem jelent meg, azután meg-

alakították az esküdtszék, amelynek tagjai lettek:

Zámbory László, Fekete Sándor, Berger Sámuel, Váradi Mór, Komlósi József, Rendes Vilmos, dr. Várady Zsigmond, Rimanóczy Kálmán, Paczauer József, Tar György, Balázsovits Jenő és Balogh Döme.

Póttagok: Jancsó Dezső és Müller Salamon.

Az esküdtszék megalakítása után felolvasták az inkriminált cikkeket, amelyet már előbbi számunkban közöltünk.

Majd felolvassák a vádlottnak a vizsgálat során tett vallomását, amikor is beösmerte, hogy a cikket ő írta s hogy a felelőséget érte elvállalja.

A vádlott különben 27 éves s czipész segéd.

A cikk az Aradon megjelenő *Uj-világ* havi lapban jelent meg február 15-én a *Politikai szemle* című rovatban.

A bizonyítási eljárás ezzel véget ért s dr. *Perjessy* Mihály előterjesztette vádbeszédjét a következőkben:

A vádbeszéd.

Az emberi létért való küzdelem igen régi, egyidős az ember keletkezésével. A jogegyenlőség is idea, aminek a megvalósítására intézett törekvés egyidős az emberiséggel, ami azonban örökké csak vágy lesz. Szegények és gazdagok, tehetősök, koldusok, hatalmasok és kicsinyek mindig voltak s mindig lesznek. Azt a küzdelmet, amit az emberek ezért visznek végbe, azt elítélni nem lehet, mert az ösztön. De van határ, amikor ennek határt kell szabni, mert az embereknek egymás iránt türelmeseknek kell lenni. Csak addig van a jog egyenlőségnek jogosultsága, amíg meg nem támadja a társadalmat, a törvényeket. Azt senkitől sem lehet rossz néven venni, ha valaki törvényes eszközökkel küzd jobb létért, hiszen sem a rabszolganak, sem a jobbágyoknak a mozgalmát nem ítelték el, pedig ezek is szabadságért küzdöttek, azonban most nem törvényes eszközökkel, hanem erőszakkal küzdenek az államhatalom ellen, ezt meg kell akadályozni.

Ha az volna a szocialisták elve s törekvése, amit két héttel ezelőtt *Schwarcz* József védő az esküdtszék előtt elbeszélte s törekvéseit úgy akarnák keresztül vinni, mint azt ő elbeszélte, akkor bizonyára senki sem venné rossz néven ezt a mozgalmat. De megczáfolja a *Schwarcz* beszédét a hivatalos lapok, ami nem békét s szeretetet, hanem harcot s gyűlölséget hirdet, ami lázadásra hívja fel a népet. Hazugságokkal fanatizálja a népet, s minden szava izgat. Az első számában három olyan cikk volt, amelyet az esküdtszék elítélt, a második számában ez a két cikk van, a harmadik s negyedik szám hasonló tartalmu.

Arra hivatkoznak, hogy Krisztus is a szeretetet hirdette, de hiszen ők ellenkezőleg izgatnak az urak ellen s hazugságot mondanak a társadalom ellen. Ez a küzdelem nem jogos elítéli azt minden állam. Ezt a mozgalmat el kell fojtani, mert ez a küzdelem vadállati küzdelem, de míg a vadállat ösztönét követi, addig ezeket az eszméket munkakerülő, lomha emberek terjesztik. Nem azok terjesztik a szocializmust akiknek arra joguk volna, nem a munkás vagy napszámos, nem a napdíjas vagy a rendőrikozogok, akiknek pedig a helyzet igen súlyos, hanem a henyék, akik izgatnak minden eszközzel s azután mikor fegyverre kerül a dolog, akkor cserben hagyják a népet, akik beszédük képességüket izgalásra használják fel.

Ilyen izgató ez a két inkriminált cikk is.

Az első cikkben bevalja az író, hogy az izgatóknak már sikerült a népet felizgatni. A

czikk nyíltan hirdeti a gyűlöletet, ösztönzi s buzditja a népet a lázadásra. A nép hisz ezeknek az izgató cikkeknek, aminek aztán az a következménye, hogy elfordulnak azoktól, aki pedig a legtöbb esetben gyámolítója s szerető atyja a népnek, akibe mindig bizalommal fordulhatnak.

Vak gyűlöletet hirdetnek a cikkek, jogfosztóknak tüntetik fel az urakat, de ezen állításainak a bizonyítására mit sem tud felhozni. Magok a munkások mondják, hogy az urakkal meg vannak elégedve, s legtöbbször későbbben észre veszi, hogy rutul be van csapva, félre van vezetve.

A második cikk is telve van hasonló izgatással.

Ha ezek nem büntetendő cselekedetek, akkor nincs büntetendő cselekmény, mert ez a cikk nem ember szeretetből, részvétből vagy érdeklődésből lett írva, hanem gyűlölet volt annak az indító oka.

Maga a büntető törvénykönyv is büntetendőnek mondja ezt a cselekedetet.

Véget kell vetni a szociálistizmusnak s az izgatók munkájainak, mert a következmények már most is mutatják, hogy milyen káros eszmék ezek amik megfertőzik a népet.

Az aki az izgatókat elítéli, sokkal jobban a szívében viseli a nép dolgát, mint az, aki azt elnézi, mert azzal csak a népet veszedelembe sodorják.

Végül kérte a vádlottat bűnösnek kimondani.

A vádbeszéd után *Várady* Zsigmond megkérdezte az ügyésztől, hogy a lappeldányok szét lettek-e küldve, vagy lefoglalták azokat? A mire az ügyész kijelentette, hogy az eljárást csak két hét múlva indították meg s így a lappeldányok szét lettek küldve.

Az esküdszék verdiktje.

Ezután az elnök összegezte a vádbeszédet mire feltette a kérdéseket s az esküdszék visszavonult tanácskozással s rövid tanácskozás után kihirdette *Várady* Zsigmond a következő verdiktet:

Az esküdszék az első kérdésre:

1. Foglaltatik-e az első cikkben osztályelleni izgatás? *12 igen.*
2. Szerzője a vádlott-e? *12 igen.*
3. Vétkes-e az osztályelleni izgatásban? *12 igen.*

A törvényszék ítélete.

Ezen verdikt alapján azután a törvényszék a vádlottat: *Liptai* Istvánt a büntetőtörvénykönyv 172. §-ában bűnösnek mondta ki s ezért elítélte két havi fogházra s öt forint pénzbüntetésre, ezenkívül kötelezték az »Ujvilág«-ot az ítéletet közzétételére s elrendelték az összes lappeldányoknak a megsemmisítését.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Május 21. Joghallgatók majálisa a Püspök-fürdőben.
Május 25. Nyíray Elek sajtópöre!
Május 29. A gyorsiró-kör Stolze-ünnepélye.
Május 19. Vivő-verseny a Zöldfában.
Junius 4. Katholikus Kör junialisa a Püspök-fürdőben.
Junius 7. Gymanázisták majálisa a Félix-fürdőben.
Junius 14. Biharmegye központi választmányának ülése d. e. 11 órakor.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Áldozó csütörtök.** A kereszténység egyik legnagyobb ünnepe Krisztus menyemenetelének emléknapja. Az olajfák hegyének legmagasabb pontján, honnét Krisztus 500 em-

ber szemeláttára felemelkedett a mennyegbe, ott hagyta a kőben lábainak nyomát: intésül, hogy nyomdokait kell követnünk. E helyen Sz. Ilona császárné fényes templomot emelt, de a lábnyomok felett az épületet betetőzni, vagy azokat mozaikkal elföldni nem sikerült. Ma e helyen egy kápolna és egy török mecset áll. Magyar nevét ez ünnep, mely egyike a legregibbeknek, onnét vette, hogy e napon végződik a husvétii áldozás és e napon tartják sok helyen a gyermekek első áldozását. (Nálunk az Orsolya zárdában.) Az ünnep alkalmából 9 órakor a székesegyházban nagy mise és prédikáció fog tartatni.

* **A helybeli jogakadémia polgársága az »Unió« ünnepén.** A kolozsvári egyetem polgársága e hó 30-án Erdély egyesítésének 50 éves évfordulóján ünnepélyt rendez, amelyre meghívták a helybeli jogakadémiát is. A helybeli jogakadémia olvasóköre tegnap tartott gyűlésén vitatták meg ezt a kérdést s elhatározták, hogy az ünnepségen képviseltek a kört s kiküldötték *Örley* Dénest a kör elnökét, aki 29-én utazik el.

* **Fényes esküvő.** Nagyvárád egyik előkelő polgárának *Csobánczy* Lajosnak szép és kedves leányát: *Margitot* tegnap d. e. 9 órakor vezette oltárhoz a Szent László templomban *Tóth* Lajos, budapesti VII. kerületi rendőrkapitány. Nagy és előkelő közönség volt jelen a szép szertartáson, melyet dr. *Vucskics* Gyula plebános tartott, ki az esketés után megható beszédet intézett az új házaspárhoz. Násznagyok voltak *Sal* Ferencz ny. polgármester és *Földesy* Károly postafőnök. Esküvő után az örömszülők nagy-magyar utcai házában szükebb körű lakoma volt, melyen a család tagjain kívül részt vettek *Sal* Ferencz, dr. *Vucskics* Gyula, *Papp* Miklós p. ü. igazgató, *Földesy* Károly, *Nagy* Ignác számtanácsos, *Kovács* Dénes adópénztárnok, *Képes* Pest vármegye számvevője és mások számosan. Felköszöntőkben nem volt hiány. Az új pár az éjjeli vonattal utazott el a fővárosba.

* **Jegyzőválasztás.** A Bagamér községben elfordult néplázadás szomorú következményeire még emlékeznek bizonyára olvasóink. A község jegyzője: *Szárthory* Endre csak nehezen tudott megmenekülni a nép haragja elől s általában azt állították, hogy a jegyző magatartása okozta a nép felzudulását. *Szárthory* Endre jegyző le is mondott állásáról s megválasztották *Vasadon* jegyzőnek. A bagaméri községi jegyzői állásra most pályázat van hirdetve. A pályázati kérvények május hó 25-ig adhatók be az érmihályfalvai főszolgabíróhoz.

* **Ajánlat az utcák tisztítására.** Nagyvárád város főbb utcái, amelyeket rendszeresen takarítanak, elég tiszták. Hogy aztán a kisebb utcák tömegében összegyülemlik a szemét, néhai kutyák és macskák maradványai, az már más kérdés. Ezeket nem is lehet addig rendben, tisztán tartani, amíg legalább tűrhető kövezzel el nem látjuk. A nagyobb utcák takarítását, s a szemét elhordását a város utca-seprőkkel s városi igával teljesíti. *Schwartz* József nagyváradi lakos tegnap egy beadványt intézett a városi tanácshoz, a mely szerint az utcák tisztántartására és a szemét elhordására kész vállalkozni. Szerinte úgy is sokba jön most a városnak ezen munkálatok házi kezelése. Mivel még az ilyen vállalkozásra nincsen számítás téve, tárgyalás elrendelését kéri, a melynek megállapodásához képest, pályázat kiírása nélkül vele kösse meg a város a szerződést. A szeméthordáshoz most használt eszközöket hajlandó illő árban átvenni a várostól.

* **Járványos betegségek a megyében.** Biharvármegye területén a járványos betegsége-

gek az elmúlt fél hónapban, május 1-től 15-ig igen kis számmal fordultak elő. A hólyagos himlő Nagy-Bajomban 9 korábbi és 6 újabb megbetegedéssel s 2 halálalással, B-Udvariban a 3 korábbi, Konyáron 1 újabb esettel szerepelt. — A vörheny Sárádon 2 korábbi, Kalugeren 3 újabb és Ugra 2 újabb esettel fordult elő. — A kanyaró Ujlétán 14 korábbi, 51 új megbetegüléssel és 2 halállal, Kakadon 5 korábbi, Szerepen 23 új megbetegedéssel, 1 halálalással, Bagaméron 18 újabb betegedéssel, 3 halálalással, Fugyi-Vásárhelyen 36 újabb betegedéssel szerepelt. A hasi hágymáz Mező-Keresztesen és P.-Valányban 1—1 esetben fordult elő. — A difteritisz járványosan nem lépett fel sehol. 1—1 esetben lépett fel Buttyin, Rév, Élesd és Mező-Keresztes községekben.

* **A kereskedelmi iskola hittan vizsgálatára.** F. hó 17-én délelőtt lett megtartva a felső kereskedelmi iskola III-ad éves növendékeinek hittan vizsgálatára dr. *Vucskics* Gyula elnök és *Pálffy* Béla hitoktató vezetése alatt, az intézet igazgatója *Propper* N. János jelenlétében. A vizsgálaton, mely tartott 1/2 10—12 kurzus 8 kath. növendéke vett részt. Vizsgálat után elnöklő plebános figyelmeztette a növendékeket a becsületesség rendithetlen kritériumára, a kath. erkölcstanban megismert elvekre, melyeket soha sem szabad elfelejteni azon ifjaknak, kik pályájuk folytán mások vagyona, pénze kezelésére s gyümölcsöztesítésére lesznek választva. Vizsgálat után elnöklő plebános megleltette a szakszerűsége folytán érdekes és nagy értékű intézeti felszereléseket.

* **Esküvő.** Somogyi *Koroknay* Gyula, gépészmérnök Génuában május 7-én vezette oltárhoz *Pittimian* Antoinette Thereze kisasszonyt.

* **Farkas a kertben.** A főutcán az egyik előkelő háztulajdonosnak a kertjébe a múlt napokban kellemetlen vendég érkezett: egy eleven farkas. A farkas a kertbe igen jól érezhette magát, mert ott édes családi otthon létesített s ott akart tanyázni, azonban a háztulajdonos nem érezte magát megtisztelve s a kellemetlen vendéget tegnap lelőtte. Így beszéltek azt legutóbb a városban. — Mi azt hisszük, hogy inkább kutya volt az a farkas a kertben.

* **Gyujtogató férj.** Több éven keresztül boldog együttélésben élt egy házaspár Bihar-Tordán és házasságukat két szép gyermekkel áldotta meg az Isten. Azonban az asszony elidegenedett férjétől és ezeltől 8 hónappal bűnös szerelmi viszonyt folytatott *Sziki* Imre b.-tordai lakossal. A férj csakhamar nyomára jött a viszonynak, azonban, mivel nejét nagyon szerette és gyermekeit nem akarta anyjuktól megfosztani, kérve-kérte nejét, hagyja fel a bűnös viszonyt, a mit ez megígért és ennek bizonyítékául férjével együtt elmentek *Sziki* Imréhez — kérve őt, hogy kerülje házokat, azonban *Sziki* Imre *Gara* Sándort durva szidalmakkal fogadta és kilökte házából, sőt ezek után mindennap meglátogatta *Garákat* és nyíltan felszólította a férjet, hogy távozzék a házból. *Gara* Sándor ezen anyyira elkeseredett, hogy midőn neje anyjához f. hó 13-án Nagyvárádra bejött — a szolgabíró tanácsára anyósa házából az ő tulajdonát képező holmijait elszállította testvérehez *Gara* Lászlóhoz, sőt ezzel nem érte be, hanem ugyanaz nap este az anyósa *Jónás* Istvánné sz. D. *Nagy* Eszter házába is felgyujtotta este 9 órakor bosszúból. Daczára a gyorsan érkezett segítségnek, az épület porig leégett és csak a teljes szélesendnek és a lakosság önfeláldozó buzgalmanak köszönhető, hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt. A gyujtogató férjet elfogták és bekisérték a b.-ujfalui kir. járásbírósaág fogházába, míg az ugyanakkor *Sziki* Imrétől elkobzott szerelmes leveleket átadák a vizsgálóbírónak.

* **Megmérgezett leány.** Tegnap a kórházba szállítottak egy cseléd-leányt. *Juhász* Annát, aki a kórházba meg is halt. Orvosai mérgezési tüneteket állapítottak meg, minek következtében ma fel fogják boncolni. A hivatalos boncolás s a vizsgálat fogja megállapítani, hogy öngyilkosság, vagy bűntény áldozata a leány.

* **Visszakerült jómadár.** *Toma* *Bogdán* *Miklós* — ki folyó évi márczius 22-ről 23-ára menő éjjelen *Stern* *Soma* kereskedő *Nagy*-*Teleki*-utcai boltjába betört, azonban tetten éretve elfogatott és *Kassára* — a honnan 1892

évi július 17-én a kulcsos börtönőr segélyével megszökött — 1898. évi márczius 24-én átkísértetett, az Igazságügyminiszter rendelete folytán a napokban visszakerül Nagyváradra, hova azért hozzák, hogy itten elkövetett tetéért a büntetőtörvényszék leszámlon vele.

* **Tüzesetek.** Széplaki András kötegyáni lakosnak a háza leégett 200 forint értékben. A csendőri nyomozás folyik, mert lehetséges, hogy a káros maga gyújtotta föl a házat Kovács Lajos homorogi lakosnak a háza s a kocsiszínje 200 forint értékben leégett. A tűz keletkezésének oka ismeretlen.

Házfelavatási ünnepély. Az aradi kereskedelmi iparkamara díszes palotát építtetett s azt ma, május hó 19-én nagy ünnepségek mellett avatja fel. Kilitásba van helyezve, hogy az ünnepélyes diszgyűlésen báró Daniél Ernő keresk. miniszter személyesen jelen lesz, esetleg képviselteti magát. A nagyvárad keresk. és iparkamara képviselőiben dr. Sarkadi Lajos titkár tegnap utazott el az ünnepélyre. A diszgyűlés után tanulmányi kirándulást rendez az aradi kamara.

* **Névváltoztatások.** A vasuti alkalmazottak tömegesen magyarosítják a vezetékneveiket. Mindennap közül a hivatalos lap egy sereg névváltoztatást. Legújabbban Mincsik János riényi vasuti pályáőr a saját és kiskoru Mária és Anna gyermekeinek vezetéknevét »Miklósi«-ra; Rubesch Ignác szombatsági vasuti pályáőr és Eduárd fia vezetéknevüket »Rózsai«-ra változtatták.

* **Keresnek egy lelketlen anyát.** A rendőrség most egy lelketlen anyát keres, aki újszülött gyermekét a peczébe dobta, ahonnan egy asszony huzta ki — holtan. A rendőri nyomozás erélyesen folyik, azonban eddig eredménytelenül.

* **Egy kecske vándorlása.** A csendőrség a múlt héten egy becsületes megtalálót jelentett fel a tenkei járásbírósnak. Ugy esett a a dolog, hogy Mátye Mihály kölesdi lakosnak elszabadult egy kecskéje, amit azután Balog György el is fogott, akinél a káros azt megistálta, azonban azt visszaadni semmiképen sem akarta, úgy, hogy a csendőrségnek kellett közbelépni s a kecskét el kellett venni a megtalálótól. Az ügynek a járásbírósnak előtt lesz folytatása.

* **Kirepült kanári.** Kőfaragó utca 832/26. számú házból május 18-án reggel kirepült, a fején feketés tollu kanári. A visszaadó vagy utbaigazító illő jutalomban részesül.

IRODALOM.

— **Katholikus Szemle.** A Szent-István-Társulat megbízásából szerkeszti Mihályfi Ákos dr. III. füzet. Május—Junius. Kiválóan érdekes tartalommal jelent meg a Katholikus Szemle legújabb füzet. A változatos tartalom minden egyes része kiváló becsü közlemény. A bibornok által mondott nagyhorderejű elnöki megnyitótól egészen a könyvismertetésekig és bírálatig a jobbnál-jobb közlemények követik egymást, a következő sorrendben: Schlauch Lőrincz: Elnöki megnyitó beszéd a Szent-István-Társulat 1898 márczius 31-ki 45-ik nagygyűlésén. Fraknoi Vilmos: Pecchinoli Angeló pápai legátus Mátyás udvarában, czímen nagybecsü adatokat ismertet Mátyás korából. Mihályfi Ákos dr.: Katholikus egyetem. A legújabb közlemény a freiburgi katolikus egyetem Svájczban czímmel folytatolagos czikk. Fejér Ignác: A fehér név eredete és erkölcsi jelentősége. Szűcs József: Májusban Kevésbé sikerült költemény. Geréb Kázmér dr. Az est. Lamartin gyönyörű költeményének művészi fordítását adja. Cyprián: Két leány. Regény folytatása a megkezdett kitűnő regénynek. A füzet tartalmát könyvismertetések és bírálatok, időszaki szemle, társulati értesítő, (mely az alelnöki, igazgatói és titkári jelentéseket közli.) egészítik ki. A Katholikus Szemlét a Szent-István-Társulat

tagjai tagilletmény gyanánt kapják; nem tagoknak évi előfizetési ára 5 forint. Az előfizetések, valamint a tagságra való jelentkezések (évi tagdíj 3 forint 15 krajcz) a Szent-István-Társulat titkári hivatalához (Budapest, IV. Királyi Pál utca 13. sz.) intézendők.

Szentessy Gyula új könyve. Vettük a következő előfizetési felhívást: Előfizetési felhívás. Egy kötet verset szándékozom legközelebb kiadni. Felkérem mindazokat, akik első és második kötetemet némi érdeklődéssel fogadták, támogassanak ezuttal is törekvésemben. Kötetem csinos kiállításban a jövő hónap vége felé jelenik meg és előfizetési ára 1 forint. Az előfizetési pénzek június hó 20-dikiáig czímre: *Budapest, Baross-utca 6. szám* alá küldendők. Gyűjtőknek 10 előfizető után egy tiszteletpéldánnyal szolgálók. Kelt Budapesten, 1898. május havában. Szentessy Gyula.

MULATSÁG.

A »Katholikus Kör« junialisja.

Már több ízben hírt adtunk azokról a majális készüldésekről, mert mindenütt megindult a mozgalom a rendezésre. Legutoljára maradt a »Katholikus Kör«, ahol ugyan volt már szó majálisról, azonban, még megállapodás nem volt egészen — tegnapig.

Nem azért nem készültek a majálisra, mintha nem lett volna kedv, vagy a múlt mulatságok nem lettek volna eléggé fényesek, hanem hiányzott a kéz, amely azt rendezte volna, illetőleg akire az ilyen mozgalom megindítása bízva van.

Ez az akadály azonban megszűnt s a körnek a vigalmi bizottsága tegnap már megtartotta az első ülést, amelynek egyedüli tárgya a mulatság rendezése volt.

A gyűlésen elhatározták a rendezők, hogy fényes junialist rendeznek, hasonló a múlt évéhez, hogy azt június 4-én tartják meg a Püspök-fürdőben, s ennek a rendezésére kiküldöttek egy szűkebb — öt tagu — bizottságot, szóval majális lesz s hogy az fényes és sikerült lesz, biztosítja az a nagy érdeklődés, amely már most is mutatkozik, s amely érdeklődés a »Katholikus Kör« bálját, a báli szezon legsikerültebb mulatságává tette, mert azt senki sem tagadhatja, hogy minden tekintetben a Kath. Körnek a bálja volt a farsang legsikerültebb s legkedvesebb mulatsága.

De biztosítja a junialis sikerét a rendező bizottság is, amibe a város összes tánczos fiatal embere benne van, akik mindent elkövetnek a junialis érdekében.

A meghívókat már a jövő hét elején szét fogják küldeni.

A diákok majalisja. A helybeli premontrei rendű főgymnázium ifjusága a jövő hó 7-ikén tartja a Félix-fürdőben majálisát, amire a következő szövegű meghívót bocsátotta ki a rendezőség:

A nagyvárad premontrei főgymnázium ifjusága 1898. évi június hó 7-én, a Félix-fürdőben majalist rendez, melyre kívül czímzett urat és becses családját tisztelettel meghívja a rendező bizottság: Des Echerolles Kruspér Gilbert, elnök. Sebő Mihály, titkár. Priesszky Pál, pénztáros. Alliquander Lajos, Alliquander Ödön, Berkovits René, Cseresnyés Béla, Dénes Sándor, Dukesz István, Erber Leó, Fábry Albert, Fleischer Sándor, Géczy Imre, ifj. Harmathy Károly, Kolthay Kornél, Korda Andor, Korstein Bertalan, Középesy Dezső, Kránczly Kálmán, Magyary Zoltán, Markovits Kálmán, Missuray Ágost, Molnár Kálmán, Nábraczký Béla, Papp Romulus, Sipos Ernő, Stein Mór, Stern Ödön, Szabadhegyi Ernő, Szolcsányi Béla, Szunyogh István, ifj. Szunyogh Péter, Vali Péter, Voit Ervin. A táncz kezdete d. u. 6 órakor. A meghívó belépti jegyű is szolgál.

A majális iránt igen nagy az érdeklődés, úgy hogy az bizonyosan, hasonlóan az előbbi évek majálisaihoz, fényesen fog sikerülni.

TANÜGY.

A községi iskolaszék ülése.

Délután 4 órától esti 7 óra utáni tárgyalta tegnap Nagyvárad város iskolaszéke a községi iskolák körül felmerült ügyeket.

Mint rendesen, most is kiváló fontosságú dolgokat kellett megvitatni a bizottság tagjainak.

Ezek között első helyet foglalja el az óvodák ügye. Az ülés ezen részéről más helyen referálunk.

Az ülés lefolyása a következő volt:

Jelen voltak: Dr. Sipos Árpád, elnök, dr. Bulyovszky József, Hlatky Endre, id. Gálbory Sámuel, Ragány János, Jánosházy János, Réz Mihály, Szokoly Tamás, Némethy Károly, Böszörményi Géza, dr. Tóth Mihály, Csák Máté, Horváth Endre, Vaday József, Gábel Jakab, Sulyok István, Hegyesi Márton, dr. Márkus László és Huszár Károly jegyző.

Elnök bejelenti, hogy a tantestület részéről Vaday József beválasztott az iskolaszékbe, az új ág. ev. lelkész: *Materny Imre* pedig behívatott.

Az évről vizsgálatokat akként állapították meg, hogy az összes községi iskolákban az ének és tornavizsgálatok június hó 13—18 napján, a rendes évről vizsgálatok pedig június hó 20—24. napján tartatnak meg.

A vizsgáló-bizottságokat a következőképpen alakították meg:

A polgári fiú-iskolában: a nyelv- és történelmi szakra: elnök dr. *Molnár Imre*, a mennyiség- és természettudományi szakra elnök: *Száhländer Károly*, mindkét szakra tagok: *Bordé Ferencz, Bozóky Béla és Hlatky Endre.*

A polgári leányiskolánál: a nyelv- és történelmi szakra elnök: id. *Gálbory Sámuel*, a mennyiség- és természettudományokra elnök dr. *Grósz Menyhért*, tagok mindkét szakra *Böszörményi Géza, Dencs János, dr. Korda Kálmán, dr. Konrad Márk.*

Az elemi iskolánál:

Az I. fosztályokban: elnök dr. *Döry Ferencz*, tagok *Kuncz Gusztáv és Materny Imre*; az I. leány osztályoknál: elnök *Heringh Sándor*, tagok *Mága János és Máthé Lajos*;

a II. fosztályoknál: elnök dr. *Vucskics Gyula*, tagok *Ditz Mihály, Gábel Jakab, dr. Korstein Lajos*;

a II. leányosztályoknál: elnök *Várad Mór*, tagok *Beczky Lajos, Pakala Tamás*;

a III. fosztályoknál: elnök dr. *Kecskeméti Lipót*, tagok *Auspitz Adolf, Serdült Bálint*;

a III. leányosztályoknál: elnök *Ragány János*, tagok *Frankó Endre, dr. Márkus László, Ullmann Izidor*;

a IV. fosztályoknál: elnök *Szark Gyula*, tagok *Auspitz Adolf, Némethy Károly, dr. Rádó Ignác*;

a IV. leányosztályoknál: elnök *Sulyok István*, tagok *dr. Márkus László, Szokoly Tamás*;

a v. velencei 3-as fi- és leányosztályhoz: elnök *Gábrily Lajos*, tagok *Farkas Izidor, dr. Molnár Imre, Horváth Endre*;

az ismétlő leányiskolához: elnök *Stark Gyula*, tagok *Máthé Lajos, Várad Mór*;

a tornavizsgálatokhoz: elnök *Hoványi Géza*, tagok *dr. Konrad Márk, Mezey Mihály, Ragány János, Szokoly Tamás, Várad Mór*;

az ének vizsgálatokhoz: elnök *Mezey Mihály*, tagok *Böszörményi Géza, Hoványi Géza, dr. Márkus László, Várad Mór, Bozóky Béla*; a rajz- és kézimunka vizsgálatokhoz: elnök *Böszörményi Géza*, tagok *Csák Máté, dr. Döry Ferencz, Mága János, Mezey Mihály és Várad Mór*;

az Auspitz Adolf iskolájának vizsgálatára dr. *Berkovits Ferencz* és dr. *Grósz Menyhért* küldettek ki.

Az 1899. évi költségvetését az iskolaszéknek a főszámvevő a következő fő adatokkal állította össze:

Szükséglet: a polgári fiúiskolánál 28,327 korona, a polgári leány iskolánál 14,502 kor

az elemi iskoláknál 69,668 kor, 64 fill., összes szükséglet 111,485 kor 64 fillér.

Fedezet: 54,359 kor. 40 fillér és az államszegély 14,000 kor. tehát a város által fedezendő 43,126 kor 24 fillér.

A költségvetéssel kapcsolatosan tárgyalták Vaday József kérelmét, hogy a város az általa saját lakásán létesíteni szándékozók dadogók tanfolyamát 150 frittal segélyezze. Ezért 4—5 gyermeket ingyen tanít.

Tekintettel a miniszteri rendeletre, kimondották, hogy két 5—5 hónapos tanfolyamra 400 koronát megszavaznak, ha Vaday József a községi iskolák vezetőinek felügyelete alatt évenként 2 tanfolyamot tart és pedig szeptembertől januárig és februártól júniusig, naponta 1 órai előadással, s minden tanfolyamban 12—12 gyerekekkel. A községi iskolában 16 dadogó van, s így 8-at a felekezeti iskolákból vesznek fel. A tehetősebbek havonta 2—2 frotot fizetnek, s ez összeg az iskolaszék pénztárába megy, ahonnan mindkét tanfolyamot 150—150 frittal dotálják.

Ezenkívül szeptember 6-tól a míg szükséges, naponta 1—1 órai tanítással a dadogók tanítására tanfolyamot nyit Vaday József, a melyen az összes elemi tanítók kötelesek részt venni; a polgári iskolából és a felekezeti iskolákból pedig tetszés szerint vehetnek részt a tanfolyamon. Erre a célra 100 korona tiszteletdíjat szavaztak meg.

Az V-öd éves kórpótlékot eddig a város mindég új évtől kezdte számítani. Utasították az illető nyilvántartókat, hogy a törvénynek megfelelőleg a szolgálatba lépés után első hónapot számítsák, mert ez a nyugdíjazásnál fontos. Ezáltal most a városra 632 kor. 96 fillér több kiadás lesz.

Ezen három ügy által a költségvetés 1132 kor 96 fillérrel több.

Ennek beszámításával a költségvetést elfogadták.

A leányiskolák I. II. osztályában a kézimunka tanítás kiküszöbölése tárgyában az olasz elemi leányiskolai tantestület akként nyilatkozott, hogy ezt ki kell küszöbölni, míg a többi tantestület a kézimunka tanítása mellett nyilatkozott.

Mivel ez a miniszteri tantervben is benn foglaltatik, a kérdés felett napirendre tértek.

A szükséges 4 tanítói állás szervezését a közig. bizottság helyben hagyta.

Elhatározták, hogy a v. velencei iskolához Kunyhóssy Augusztá, az újvárosi elemi iskolához Szemes Mariska tanítókat, pályázat mellőzéseivel meghívják.

Felhatalmazták az elnököt hogy a többi szükséges tanítói állásokra alkalmas időben a pályázatot írja ki.

Még sok apróbb ügyet intéztek el s az ülés véget ért.

Érettségi a váradi tankerületben. A folyó iskolaévi érettségi vizsgálatok szóbeli része a nagyváradi tankerület középiskoláiban a következő sorrendben fognak megtartatni: június hó 1., 2. 3-ik napjain az aradi kir. főgymnáziumban, 4., 5-én az aradi állami főreáliskolában, 6., 7., 8., 10. és 11-én a temesvári kath. főgymnáziumban, 13., 14., 15-én a temesvári állami főreáliskolában, 16., 17-én a lugosi állami főgymnáziumban, 18-án a verseczi állami főreáliskolában, 20., 21-én a fehértemplomi állami főgymnáziumban, 24., 25-én a nagyváradi állami főreáliskolában, 27., 28. és 30-án a nagyváradi kath. főgymnáziumban, végül január 15., 16. és 17-ik napján a belényesi gör. kath. főgymnáziumban. Belényesben a tanker. kir. főigazgató másfelé való elfoglaltsága miatt dr. Moldován Gergely kir. tanácsos, a kolozsvári m. kir. tudomány-egyetem ny. r. tanára fog h. elnöki minőségben működni.

SPORT.

Vívó-verseny.

— A főreáliskola tornatermében. —

Nagyvárada, máj. 19.

Nagyszabású vívó-akadémiát rendeznek ma délután báró Chapon Samu vívómester tanítványai, amelyen megjelennek a kolozsvári ki-

tűnő vívó-mester Vermes Lajos legjelesebb tanítványai is, hogy a maguk vívási ügyességét Nagyvárada előkelő közönsége előtt bemutassák. Meg volt híva a versenyre a budapesti »Magyar Athletikai Club« is, de annak elnöksége tegnap levélben mentette ki magát azon indokból, hogy május hó 18—21. napjain folyik le Bécsben egy nagyszabású vívó-verseny, melyet bécsi »Fecht club der Officiere der K. k. Landwehr« és a »Fecht club Union« együttesen rendeznek és a melyen a M. A. C. több tagja részt vesz, a mester pedig a jury tagja.

A verseny a főreáliskola nagy ablakos világos tornatermében, melyet már tegnap szépen földsírtettek, délután pont fél 5 órakor veszi kezdetét.

Iskolavívások lesznek előbb vitőrrel (rapier) és karddal, hogy báró Chapon Samu bemutathassa kitűnő tanítványaival az ő jeles tanítási módszerét.

Leánykák vívnak ezután rapierral, majd a mester mérkőzik vitőrrel kicsi fiúváif. Chapon Samuval.

A tanítványok, a haladók vívnak ezután jobb és bal kézzel, majd vezényszó nélkül.

Ezt az ifjuság versenyvívása követi, majd a nagyváradi hölgyek érdekes díjáért lesz a küzdelem a nagyváradi bajvívók között.

Azután a vidéki és helybelyi versenyzők mérik össze kardjaikat és karjaikat, küzdve a nagy arany, kis arany és ezüst érmekért.

Azután báró Chapon Samu viv mauchette egyszerre négy tanítványával, majd a gyorsvédést mutatja be egyszerre négy tanítványával szemben.

A verseny piece de resistance a mesterek mérkőzése lesz.

Báró Chapon Samu és Vermes Lajos kolozsvári vívómester állanak egymással szemben karddal és vitőrrel.

A versenyre tegnap jelentkeztek Kolozsvárról: Nagybudafalvi Vermes Lajos vívómester vezetése alatt Garzó Béla, Balázs Endre, Mózsa József és Prandfir Béla.

A verseny az előző években megtartott versenyeknél sokkal nagyobb szabásúnak mutatkozik, mert sikere érdekében mindent elkövettek Mezey Mihály, Glaczi Antal.

Nagyvárada előkelő hölgyei is olyan nagy buzgalommal láttak hozzá a gyűjtéshez, hogy ennek fényes eredményéből a versenyzők hölgyek díján kívül még külön díjat juttatnak az érdemes mesternek huszonöt éves mesteri jubileuma emlékére.

A versenyre belépő díjak: személyjegy 1 frt, családjegy 3 frt, deákjegy 50 és 20 kr.

Verseny után a Zöldfában este 8 órakor báró Chapon Samu tanítványai társas vacsorát rendeznek (étkezés étlap szerint), melyre a mester tisztelői és volt tanítványai is szívesen látott vendégek.

SZÍNHÁZ.

Szegény Jonathán.

Jóformán telt ház előtt adták tegnap este Milöcker bájos zenéjű operettjét. Sikereiben nem volt hiány és tapsokban sem; bár ezekre a tapsviharokra azt mondjuk, hogy részint hüm, részint hm! K a s s a y egy kicsit takarékos J o n a t h á n volt, legalább a mi a hangját illeti, így aztán csak helylyel-köznel tudott teljes hangon énekelni abban, a neki magas tétű pártiban; pedig különben eleget tett a száraz gégevel szemben foganatosítani szokott u. n. gyantázásoknak. M e z e y - n é l (Vandergold) örömmel tapasztaltuk, hogy hangja vissza tért, még pedig — a mint a magas C-ből kivehető — régi erejében és üdeségében. Egyébként azonban igazi tenorista; énekel, de a világot sem játszana a színpadon, mert az olyan mellékes valami. Bár így gondolkodnék T u r c h á n y i O. (Molly) is. Bizony a hanghiányát nehéz feledtetni; olyan sans géne féle fogásokkal, meg pláne nem is s z a b a d. Pedig az egyik legkedvesebb szerep ebben az operetben éppen Molly-é. Hanem láj-

tönkre tenni, az mégis csak kegyetlenség. No, de minden fogyatékoságot jóvátett Székely Irén kitűnő játéka és bájos éneke. A trillák ugyan kevésbé pergők és a hajlékony hang átmenetek nem mindenütt ilyenek, de annál tökéletesebb minden hangja, a mint teljes intenzivitással énekel. Második felvonásbeli belépőjét zajos tapsvihar közepette ismételték meg vele. H a r r y e t t e - j e különben is egyike a legjobbaknak. N y á r a y Quikli Tóbiása kitűnő volt, aktuális kuplén pedig zajosan derült a felső ház, bátor az alsó kevésbé.

Karok pompásak; zene diskkrét és tapintatos; rendezés megint a borzalmas szünetekben vallott szégyent. Gratulálunk a közkeletűnek örvendett mesés sok pezsgőhöz, meg a pazarul kezelt szódavizhez, no meg K. A r p á s i Kata arc-flastromához, nagyon jó volt valamennyi — i.

A holnapi premiére. A budapesti nemzeti színház ez idei újdonságaiból messze kiemelkedett társai közül a »Folt«, a mely tiszt, Echegaray hatalmas drámája, a melynek ugyanott ép az imént ülték meg — rövid hat hó alatt — 25-ik jubiléus előadását. Nálunk holnap kerül a darab bemutatóra kis bérlet szünetben, a melyhez a páratlan t. bérlet helyei pénteken déli 12 óráig tartatnak fenn. A darabban Miklósi J., Szilágyi B. Laczkó A., Janovics, E. Kovács Gyula, Pataki és Tompa játszik a főszerepeket.

REGÉNY-CSARNOK.

3.

Egy napi házasság.

Emil Hinzeltől. Francziából fordította: Stella.

A kis bogár mystikus fényt terjesztett körülöttük, oly szép, oly idylli volt ez. André lehajolt megcsókolá a remegő kezét, mintegy bocsánatot kérve a gyermekes tréfiáért. E közben a bogár leesett s ők ezen sokáig nevettek, elrejtve felindultságukat.

— Tudja, hogy szeretem — szólt hirtelen a férfi megragadva kezét.

— Igen.

— Az első naptól fogva?

— Igen.

— És hogy nem feledém el azóta egy pillanatra sem?

— Igen.

— Ha tehát Ön olvas a lelkemben, kell hogy viszont szeressen.

— Igen.

— Ez a négy »igen« halkan, dallamos hangon lett mondva, mintha álomban beszélt volna, álomban boldog, édes álomban, mely telve volt napsugárral, virágillattal.

André ujjával — melyen érezni lehetett forró vérenek lüktetését — a nő ruháján babrált, s véletlenül összetörte a ruháját díszítő gyöngyöket.

— Megsebezte magát?

— Egy kissé, de hisz' az Ön ruhája okozta, s akkor nem fáj.

— Ön tönkretette garnitúrámat, pedig magam készítém! Uram, művész ur. Önnek takarékos neje lesz, szólt őt megfenyegítve.

— Már? — gondola a festő.

E »takarékos« szó hirtelen kiábrándította Képzeteiben műtermében volt, hol ugyancsak meglátszott a takarékos kéz műve. Hallotta a mérges kifadásokat a pazarlásért, az intést mérsékeltebb kiadásokra, a zsörtölődést a számlák kifizetésekor és látta a nyugták írásától tintás kezét, melyet az előbb a phosphoreszkáló szt. János bogár barázdált.

És azért áldotta Sternier ezredest ki — a marquis türelmetlenkedése miatt, hogy a festetteket megbámultassa, — őt hívta.

— Szeretlek! — mondá a nő.

— Menjünk, — felelt a férfi.

Egy hónap múlva André levelet kapott Blanchetól, melyben ez őt a közeli erdő egy szép tisztására hívja rendez-vousra.

Egy árnyas tölgy alatt ülve várt reá. Harmónikus léptekkel ezüsttel átszótt rózsaszín ruhában közeledett csakhamar. Öltözéke a juliusi forróságban az április költészetét viselte magán. Egész lénye a tavasz üdeségét lehelte ki:

Fényes finom bőr csipő, lábainak keces formáját érvényre juttatták, kezében a ruhához hasonló napernyőt tartott. Haja a gyors menésben felbomlott, s gazdag fürtökben ömlött vállaira.

— Ön késett kedves barátom!

— Ön meg sietett, mint rendesen barátom!

— Szemrehányás ez?

— Igen, de hagyjuk az epigrammákat André. Bocsánat, hogy ajtóstól jövök, nyíltan kell Önnek beszélnem. Ön borzad a házastól ugy-e?

— Szeretem Önt!

— Azt könnyű mondani, de vajjon nem csalódom-e Önben?

— Esedezem, legyen bizalma hozzám, esküszöm — ez legelső esküm, — hogy Önnek szentelem életemet.

— Esküszik arra is, hogy nevét nekem adja? Mert csak úgy fogadhatom el szívét.

— Ez a csodálat a művésznek szól, vagy elővigyázat az ember ellen?

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Udvari ebéd.

Budapest, május 18. (Saj. tud. táv.)
A delegációk tiszteletére folyó hó 25-én szerdán és 26-án csütörtökön udvari ebéd lesz a budavári királyi palotában.

Két osztrák miniszter utazása.

Bécs, május 18. (Saját tud. távirata.)
Thun gróf miniszterelnök és Kaizl dr. pénzügyminiszter ma reggel Budapest-ről ide vissza tértek.

A tengerészeti albizottság ülése.

Budapest, május 18. (Saját tud. táv.)
A tengerészeti albizottságban Spann báró altengernagy kijelentette, hogy csakis partvédelmi hajók kellene és gyarmatpolitikáról szó sincs. Több hajó kell, de csak kisebb méretűek. Jelen budgében quota nagyobbítás nem foglaltatik. Rosenbergr indítványára kimondta az albizottság, hogy csak úgy szavazzák meg a póthitelt, ha kizárólag két csel hajó költségeit foglalják magukban. — A »Neues Wienes Tagblatt« szerint Spana báró altengernagy a magyar tengerészeti bizottság eljárásából levonja a konzervenciát és legközelebb lemond.

A háború.

Budapest, május 18. (Saját tud. táv.)
A Reuter-ügynökség jelenti Hong-Kongból f. hó 17-éről: Az »Esmeralda« gőzhajó, a mely Hanilából 400 menekülttel, a kik nagyobbára kínaiak, ideérkezett, azt a hirt hozza, hogy a »Concord« és »Boston« amerikai cirkáló hajók Ilo-Iloba mennek s elvárják haladéktalan kapitulációját. A manilai ostromzárát igen szigorúan fentartják és számos idegen hajónak megtagadják a kikötőbe menetelt. A felkelők nem képesek az amerikaiakat támogatni. A felkelők fele a spanyolok részén van. Az amerikaiak a cavitei arzenált egészen üresen találták. Mignál tüzezeredő öngyilkossá lett, mert nem talált ott löszert. Manila kormányzója a

felkelőket megnyerni igyekezik és felhatalmazta őket, hogy benszülötteket alkalmazzanak a magasabb hivatalokban. Az amerikaiak a szárazföldi hadműveleteket újabb csapatok érkezéséig elhalasztják.

Budapest, május 18. (Saját tud. táv.)
Madridból távirják: Lehetséges, hogy az új kabinetnek már közölt listájában némi változás áll be.

Havannai távirat megerősíti egy amerikai jármű felrobbanását Cardenasnál, melynek 18 ember esett áldozatul. Ma is a tábornok táviratozott Portoricóból, hogy sem tegnapelőtt, sem tegnap nem mutatkozott amerikai hajó a kikötő látóhatárán.

Camara tengernagy a tartalék hajóraj parancsnoka ellen rendeletet kapott és nem megy Madridba. Azt állítják, hogy a »Leo XIII« transatlanti gőzhajót a háboru céljaira felszerelik.

Budapest, május 18. (Saj. tud. táv.)
New-Yorkból sürgönyzik: A tőzsde emelkedő irányzattal indult, később visszaesés állott be; zárlat nyugodt. Részvényforgalm 438,000 frt.

KÖZGAZDASÁG.

A legkisebb embereknek miként lehetne segítyt nyújtani.

Ma a jel szó a kisembereknek oltó hitelt nyújtani, melyet a ma felszinen levő szövetkezetekkel óhajtanak elérni.

Az ország különböző részein az önszegélyre alapított hitelszövetkezetek igen üdvös működése enyhítőleg hatott a megszorult kis gazdák sorsán és egyúttal azon üdvös hatást gyakorolta, hogy népünkben a takarékoság iránti hajlamot emelte és hogy a már általános elismert nemes alapon nyugvó intézmény szélesebb körben működve, a kis gazdák helyzetén nagyobb mérvben segíthessen — hozzá akar járulni az állam anyagi és erkölcsi támogatásával.

Hogy ez ügyben az országgyűlés termében most vitatkozó honatyák többsége a kis emberek ügyét mily módon fogja a leghelyesebb utra terelni, azt majd a jövő fogja beigazolni, hogy honatyáink mennyire ismerik hazai viszonyainkat és a kis emberek bajait.

A pénz alapokra fektetett szövetkezetek, bár anyagi haszon nélkül törekednek hitelbe juttatni a kis embereket, mind a mellett a hol pénzről van szó, ott bizonyos fekvő, — illetve — ingatlan alapot kell felmutatni és helyes, hogy azon kis viskót vagy pár hold földet, az alsó hitel meg akarják menteni a szegény emberek részére, — azonban vannak az országban oly lakosai is számosan, kiknek anyagi ingatlan területük nincs e drága hon földjéből, a melyen holt tetemeik elférnének, pedig ezek is eleget tesznek honpolgári kötelességöknek akkor, midőn ugyan ezen ország védelmezheti a hadseregben tényleges szolgálatot teljesítenek, háboru esetén pedig ezen országot, életük vagy testi épségük veszélyeztetésével is, éppen olyan szolgálatot tesznek, mint a kiknek ezen ország áldott földje, a gondtalan megélhetést biztosítja.

Azt hiszem, midőn országgyűlési képviselőink a kis emberek bajainak orvoslásán tanácskoznak, fel lehetne venni azon szerencsétlenek sorsát is és segíteni, kiknek a sors ezen áldott földből nem juttatott annyit, amennyien mint sajátjukon végig nyújthatnának.

Ezen szerencsétleneknek nevezhetjük azon mezei munkás népünket, kiknek az ország területéből egy talpalatnyi sem jutott, de erős karjukkal, véres verejtékes munkájukkal működnek közre abban, hogy a föld termését fozkazzák.

A kézi erejére támaszkodó, ezen földnélküli mezei munkás népnek, minden biztosítéka, két erős karjába van.

Ezen munkaképes karokat nem gyümölcsözteszheti egész éven keresztül és csupán a nyári nagyobb munka időben kell beszereznie egész évi szükségletét, — különben éhínségnek van kitéve a tél idején, egész családjával.

Ezek a legkisebb emberek nem képesek a hitelszövetkezetekbe lépni, mert a téli munkaszünet alatt a heti 10 kr. befizetést nem eszközölhetik, — de ezeknek nem is pénzre, hanem kenyérre van szükségük a téli munkaszünet alatt addig, míg a tavaszi munkaidő megnyílik s mivel a kis emberek sorsának enyhítése miatt tanácskoznak a honatyák — vegyék egyúttal hathatós támogatásukba a legkisebb emberek — a mezőgazdasági munkások — ügyét és vessék meg társadalmilag alapját a községi takarékmagtáraknak; honnét a legkisebb emberek olcsó gabona kamattal nyerhetnének mérsékelt, kölcsön gabonát, egymás jóállása mellett, — nehogy szorult helyzetükben drága kamattal még kézi erejüket is lekötni legyenek kénytelenek s így örök időkre a nyomorúság verjen tanyát viskóikban és a községi úszorásoknak legyenek kiszolgáltatva teljes életükön keresztül.

Mivel a pusztai birtokok közigazgatásilag a községekhez tartoznak, alig képzelhető birtokos és bérlőinknél azon közömbösség, hogy ha ily közszélsű intézmény létesítése a községek által komolyan céloztatik, — némi segítyt az alap megalkotásához ne nyújtanának akkor, midőn erre, igen sok féle mód ajánlkozik. Sz.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1898. május hó 17-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: Ó 14.— Uj 13.60. Kétsz. buza 10.60—10.80. Rozs 9.60—10.— Arpa 6.80—7.— Zab 7.70—8.— Tengeri: ó 6.30. uj 6.50. Borsó 18.— Lencse 20.— Bab 8.70. Köleskása 12.— Burgonya 4.10. 100 kiló lángliszt 22.50, szemliszt 22.—, fehérkenyér liszt 21.—, barnakenyér liszt 20.—, széna fuvarral 1.80, szalma 0.55 Szalona 64.—, 6 kiló zsúp-szalma —08, 150 dkgr. alom-szalma —03. 1 köbm. bikkfa 3.15, tölgyfa 2.90, cserfa 3.35. 100 kiló marhagaz 48.—. Öntött gyertya 42.—. Lámpaolaj 40.—. 1 liter ó-bor —50. Uj-bor —40. Pálinka —32, Szilva pálinka —85. Szesz 0.95. 1 mm. kőso 10.70, nyers fagyú 26.—. olvaszt. fagyú 34.—, szappan 24.—, birka gyapju —, magyar gyapju —. Egy hektoliter ó-bor 33.—, uj bor 23.—, mész 1.30, kemény faszén 1.80, puha faszén 1.60, kendermag 14.—. köles 6.—, repce —, dió 30.—, mogyoró —, aszu szilva 24.—. Egy kilogramm savanyú káposzta 14, szalonna 66, sertéshus 60, juh-hus 32, vörös hagyma 20, fog-hagyma 38, bors 1.—, paprika 1.20, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 18, 1 mm. búkköny —, 1 mm. luczernamag — 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Forgalmi kimutatás 1898. évi május 17-ről: Tiszta buza körülbelül 600 hltr, kétszeres buza 100 hltr, rozs 350 hltr, árpa 150 hltr. zab 200 hltr, tengeri 500 hltr, burgonya 600. hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 100 drb, félhizott 180, sovány 230, süldő 550, malacz 760, hizott marha 12, jármás ökör 440, fejős tehén 280, borju 278, bivaly 15, juh és kecske 570, ló 432.

Marha ártáblázat 1898. május 17-ről
Egy pár első rendű jármás ökör 320—335, egy pár másodrendű jármás ökör 220—290, egy pár harmadrendű jármás ökör 116—210, 1 pár fejős tehén 100—190. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 65—85. 1 drb. vágó tehén 150 kgr. 45—66, 1 drb. vörös borju 10—16, 1 drb. fél éves borju 16—24, 1 drb. egy éves borju 22—32, két éves borju 32—56. 1 pár hizott sertés 53—92, 1 pár fél éves 19—24 1 pár egy éves sertés 33—45, 1 párja két éves sertés 52—78, egy jó igás ló 65—100, drb pár ökörbőr 16—21, egy pár tehénbőr 13—16 1 ár borjubőr 6—8, 1 pár lóbőr 7—10.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Gabonatőzsde.

Készáru buzában az irányzat gyenge volt.

Határidők.

Budapest, márcz. 18.

Buza őszre	10.68
Buza tavaszra	14.35
Tengeri	5.90
Rozs őszre	8.12
Zab őszre	6.05

Értéktőzde.

Az irányzat szilárd

Budapest, márcz. 18.

Déli vasut	78.-
Rimamurányi	253.-
Magyar jelzalog	252.-
Magyar leszámítoló	256.-
Iparbank	107.-
Budapest közuti	387.1/2
Kereskedelmi bank	14.17
Salgótarjáni	610.-
Waggon-kölcsön	244.-
Villamos vasut	272.1/2

Bécs, márcz. 18.

Az irányzat bágyadt.

Osztr. hitel	857.13
Magyar hitel	883.-
Allamvasut	360.-
Birodalmi márka	59.-

Hivatalos arfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1888 márcz. 18-án.

Magyar aranyjárdék 4%	120.75
Magyar koronajárdék	99.-
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	119.-
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1887-88	120.-
Magyar földterületmentesítési kötvény 4%	97.50
Italméltó jog megváltási kötvény	100.50
Porvált-szávon földterületmentesítési kötvény	97.75
Magyar nyeresemény sorsjegy-kölcsön	157.50
Visszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	139.25
Osztrák járadék papíron	101.75
Osztrák járadék zústiban	101.75
Osztrák járadék aranyban	121.-
Osztrák korona járadék	101.75
1860. Osztrák államsorsjegyek	142.50
Osztrák magyar bankrészvény	908.-
Magyar hitelbankrészvény	384.50
Osztrák hitelintézeti részvény	356.80
Fá is vista	359.50
Német birodalmi márka	58.97 1/2
London vista	120.95
Páris vista	477.2 1/2
20 márkás arany	11.79

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Evadbérllet 14. szám. Kisbérllet 14. szám.
Páros. Páros.

Ma csütörtökön, 1898. május 19-én
a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Előszór:

Az ördög mátkája.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irta: Géczy István.

Személyek:

Botár Márton, gazdag kovácsmester és törötulajdonos	Szentgyörgyi I.
Andor } gyermekei első feleségétől	Tompa Kálmán.
Baricza } gyermekei első feleségétől	Turchányi Olga.
Anna második felesége	Miklósi Ilona.
Vemes Judit, Anna néneje	Székely Irén.
Pál Miklós, kovácslegény	Rózsahelyi Kálmán.
Híres Firtos Están, csiki székely a törő felügyelője	Vendrei Ferencz.
Sári, második felesége	K. Arpási Kata.
Kata, első felesége	Laczkó Aranka.
Tóbiás Gergely, Miklós gyámja	Bartos Gyula.
Takács István	Leővey Leo.
Demény József, Miklós pajtás	Pataki Béla.
Csupor Péter	Váradai M.

Helyárok mint rendszeren.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, pénteken, 1898. május 20-án:
bérlletfolyamban.

Előszór:

Folt, a mely tisztit.

Dráma 3 felvonásban. Irta: Echegaray.

Személyek:

Matilde	Szilágyi Berta.
Enriqueta	Miklósi Ilona.
Donna Concepcion	Laczkó Aranka.
Dolores, szobaleány	Hatala Györgyike.
Fernandó	Tompa Kálmán.
Don Justo	E. Kovács Gyula.
Don Lorenzo	Janovics Jenő.
Julio	Pataki Béla.

a szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Egy

kitünően jövedelmező vállalatához intelligens társ kerestetik,

kevés tőke befektetéssel, mely közjegyzőileg biztosítottak.

Bővebbet a kiadóhivatal.

3885.
1898.

Póthirdetmény.

A nváradí kir tszék, mint tkvi hatóság közhírré teszi, miszerint a Zajdon Luiza m.-keresztési lakos végrehajthatónak, Lovas Bálintné és Antal Péterné végrehajtást szenvedettek elleni 60 frt s jár. iránti végrehajtási ügyében 14440/897 sz. a kibocsátott árverési hirdetményben a m.-keresztési 83 sz. tjkvben foglalt A I. és +. alatti ingatlanokra 578 frt kikiáltási árban B.-M.-Keresztes község házához 1898 évi május hó 31-ik napjának délutáni 3 órájára kitűzött árverés az 1881: LX. tcz. 167. §-a alapján, a nváradí l. szert. káptalan végrehajtható érdekében is 400 frt tőke követelése s járulékai kielégítés végett megtartatni. Jelen kérvény költségei 11 frt 65 krban állapítottak meg. A nváradí kir. tszék, mint tkvi hatóság, 1898. évi május hó 6-ik napján.

Olasz,

kir. tszéki bíró.

Jelzalogkölsönt

filoxera által elpusztított szőlők ujonani befásítására 5 1/2%, termő szőlőkre 5%, városi és nagyközségbeli házakra 5 és 6%-ra.

Földbirtokra:

65 évi törlesztésre	4 3/4%
63 1/2 « » » »	4 1/4%
50 évi törlesztésre	5%
30—40 évi törlesztésre	6%
20—30 évi törlesztésre	7% mellett

ajánl és felvilágosítást nyujt 20 kr. válasz bélyeg ellenében

Horváth Ede,

Pilis-Csabán.

64 5—12

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller
Liniment. Capsici comp.

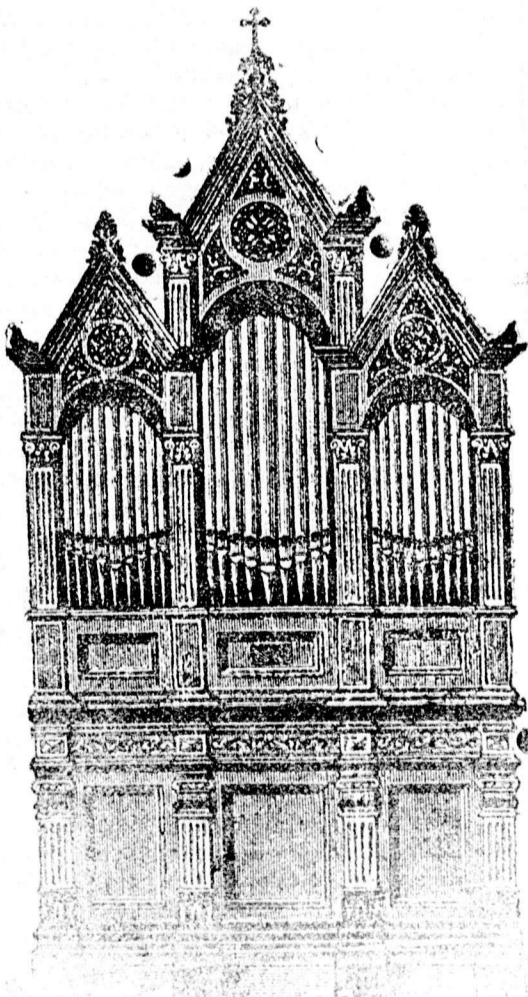
Ezen hírneves házi-szer ellenállt az idő megröbbsüléseknek, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsolésként alkalmazták kézcsőnyél, csőnyél, tagazagattatás és meghűtésnél és az orvosok által bedörzsolésekre is mindig gyakraiban rendelétek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyarkorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű házi-szer, melynek egy házi-ártsában sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegekben árban majdnem minden gyógyszerüzletben készletben van; főraktár: Török József Gyógyszerésznél Budapestben. Betegségi alkalmával, igen óvatossággal legyünk, mert több kisebbbirtékú utazítat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni az minden egyes üveget „Horgony” védjegyű és Richter orv. ügyvezés nélkül nem valódit utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállítók, RUDOLSTADT.

FRIEDL LIPÓT

ORGONA, ZONGORA ÉS HARMONIUM MŰÉPÍTÉS

Nagyváradon, Szent-János-utca 332. szám alatt.

Miután ezégem közel **20 évi** főnállását elérte, mely idő alatt **16-nál több új orgonát** építettem s számos javításokat eszközöltem.

Mint eddig egy ezután is főtürekvésem leendő jó, szolid és lelkiismeretes munka által a n. é. megrendelő közönség megelégedését kiérdemelni.

Kiválóan a főtisztelendő papság becses figyelmébe ajánlom **templomi orgonák** készítésére a legjobbnak bizonyult **pneumatikus** vagy **mechanikus** szerkezettel a leglelkiismeretesekben készítek.

Ugyszintén **fis-harmoniumokat** készítek tetszés szerinti változatokkal. Kürtlőző árban.

Saját felügyeletem mellett eddig Balmaaz-Ujváros, Furta, Esztár, Füzes-Gyarmat és Komádi egyházközség részére a legnagyobb megelégedésre készíttettem új orgonákat.

Készítményeim több kiállításon lettek **kitüntetve.**

Szíves pártfogást kérve
102 7—10 tisztelettel

FRIEDL LIPÓT,

orgona és zongora műépítész.